

גמ' סוכה (ד) - דופן עקומה

רב דניאל שטיין

א. רמב"ם (פ"ה סוכה ה"ב) - סיכך בדבר שאין גדוליו מן הארץ או במחובר לארץ או בדבר שמקבל טומאה פסולה, אבל אם עבר וסיכך בדבר הנובל ונושר או בדבר שריחו רע כשרה, שלא אמרו אין מסככין באלו אלא כדי שלא יניח הסוכה ויצא, וצריך להזהר שלא יהיו הוצין ועלין של סכך יורדין לתוך עשרה טפחים כדי שלא יצר לו בשיבתו.

ב. חי' הריטב"א (ד) - וא"ל רבא דשאני הכא דבעי חלל עשרה פנוי מסכך דלא להוי דירה סרוחה ולגבי הא לא אמרינן כמאן דליתנהו דהא חזינן דאיתנהו ועבדי לה דירה סרוחה ולפיכך אפילו בדיעבד פסולה, ולא לכתחילה בלבד כדעת מקצת החכמים ז"ל, כנ"ל.

ג. תוספות הרא"ש (ד) - מן הצד וכו' פחות מד' אמות כשירה. פירוש כשירה על האיצטבא, אבל כולה סוכה לא מתכשרא משום פסל היוצא חוץ לסוכה, דכיון דאמרינן דופן עקומה הרי הדופן מפסקת בין כנגד האיצטבא ובין חוץ לאיצטבא, כנ"ל, וכן נראה מרש"י.

ד. רמב"ם (פ"ד סוכה ה"ד) - בנה איצטבה באמצעה אם יש משפת איצטבה ולכותל ארבע אמות לכל רוח פסולה, פחות מארבע אמות כשרה, וכאילו המחיצות נוגעות באיצטבה והרי מן האיצטבה ועד הסיכוך פחות מעשרים אמה.

ה. רמב"ם (פ"ה ה"ד) - וכן סוכה גדולה שהקיפיה בדבר שאין מסככין בו בצד הדפנות מלמעלה, אם יש משפת הסכך הכשר ולכותל ארבע אמות פסולה, פחות מיכן רואין כאילו הכותל נעקם ויחשב זה הסכך הפסול מגוף הכותל וכשרה, ודבר זה הלכה למשה מסיני.

ו. חי' הריטב"א (ד) - ופי' רש"י שדופן עקומה לפי שדרך כותלים להתעקם פחות מארבע אמות דינו כסכך גמור ומותר להשתמש תחתיו שרואין כאילו נתקרב הדופן בסופו לאיצטבא והיה הסכך למטה מעשרים משא"כ בבית שנפחת שא"א להשתמש תחת אותו פחות מארבע אמות שהרי סכך פסול הוא, ול"נ האי פירושא, חדא דהיכי מיקריא דופן עקומה מפני שרואין אותה כאילו נתעקמה, ועוד דהא אמרינן לקמן במכילתין שאם יש אויר שלשה בינתים אין אומרים דופן עקומה, והא אמאי והלא הוא מצוי וקרוב יותר שתתקרב אל הסכך כשיש שם אויר מהיכא שיש שם בנין חזק, אבל בתוספות פירשו דופן עקומה שרואים דופן זה דרחוקה בתוך ארבע אמות כאילו היתה מתחלתה סמוכה לסכך אלא שנתעקמה ונתרחקה ונעשה מקצתה סכך, ואין לומר כן כשיש אויר בינתים דהשתא לא שייך למימר הכי, מעתה כל מה שהוא בתוך ארבע אמות אין משתמשין תחתיו שהרי דינו כדין דופן שנתעקם למעלה וכיון שנידון הסכך לדופן אין להשתמש תחתיו כדין בית שנפחת והאוכל שם לא יצא ידי סוכה ומאי דקאמר כשרה היינו כנגד האיצטבא בלבד דומיא דרישא, ושלא כפי' רש"י וה"ר אברהם ז"ל.

ז. שו"ע (סי' תרל"ג סע' ו') - אם בנה האצטבא מן הצד, אם יש מן האצטבא עד כותל השני פחות מארבע אמות, כשרה על האצטבא דווקא, ואם לאו, פסולה. [מג"א (ס"ק ו') - והא דבסס' תרל"א כ' דמותר לישן תחת הדפנות משום דהוי כפסל היוצא מן הסוכה צ"ל כיון דאיכא אוהל במקום א' ה"ל כאלו כולו אוהל כמ"ש הרא"ש וא"כ ה"ל כאלו הוא גבוה כולו י'].

ח. שו"ע (סי' תרל"א סע' י') - סוכה שאין לה גג, כגון שהיו ראשי הדפנות דבוקות זו בזו כמין צריף וכו' פסולה, ואם היה לה גג אפילו טפח וכו' הרי זו כשרה. הגה: וכו' וצריך שיהיה בה ז' טפחים על ז' גבוהים י' טפחים, גם צריך שיהיו הדפנות לאחר שהם גבוהים עשרה עשויות מדבר שמסככין בהם, דהא הם הסכך ואם כל הדפנות מדבר שמסככין בהם, מותר לישן אפילו תחת הדפנות.

ט. ר"ן (ב. בדפי הרי"ף) - ולפי שטה זו הדבר ברור שאין אוכלין באותו שיעור שבין הדופן לאיצטבא כיון שאנו דנין סכך שעליו כאילו הוא דופן אבל אם היינו אומרים רואין הדופן כאילו נתקרב היה אפשר לדון ולהקל על פי דרכו של רש"י ז"ל אלא דליתא וכדכתיבנא ולפי שטה זו גם כן על כרחך כשהדפנות מגיעות לסכך עסקינן אבל אם אין דפנות מגיעות לסכך ליכא למימר דופן עקומה.

י. טור (סי' תרל"ב) - סכך פסול פוסל באמצע בד"ט אבל פחות מד' כשירה ומותר לישן תחתיו מן הצד אינו פוסל אלא בד"א אבל פחות מד"א כשירה דאמר' דופן עקומה אפ"י אין הדופן אלא י"ט והגג גבוה ממנו הרבה שאנו רואין הדופן כאילו עולה עד למעלה ואז נאמר דופן עקומה.

יא. שו"ע (סי' תר"ל סע' ט') - היו דפנותיה גבוהים שבעה ומשהו והעמידם בפחות משלשה סמוך לארץ, כשרה, אפילו הגג גבוה הרבה ובלבד שיהא מכוון כנגדן, ואפילו אינו מכוון ממש, רק שהוא בתוך שלשה כנגדו, כשרה.

יב. רמב"ם (פ"ד סוכה ה"ד) - היו הדפנות דבוקות לארץ ולא היו מגיעות לסכך אם גבוהות עשרה טפחים אף על פי שהן רחוקין מן הגג כמה אמות כשרה ובלבד שיהיו הדפנות מכוונות תחת שפת הגג.

יג. משנ"ב (סי' תרל"ב ס"ק ד') - כאלו הכותל נעקם וכו' - משמע לכאורה מלשון זה דדוקא כשהדפנות מגיעות לסכך אבל אם אין הדפנות מגיעות לסכך אף דבעלמא לא קפדינן בזה כדלעיל בסימן תר"ל ס"ט דחשבינן כאלו מגיעות למעלה עד הסכך אפ"ה בעניינינו דיש סכך פסול על הסוכה ואנו רוצין להכשירה משום דופן עקומה לא אמרינן ד"ע בזה וי"א דאפילו אינם מגיעים הדפנות לסכך נמי אמרינן רואין כאלו הדופן מגיע עד למעלה ונכפף ואפשר היכי דמן הדפנות עד הסכך הוא פחות מג"ט לכו"ע יש להקל דאמרינן לבוד ודופן עקומה.